

JALOLIDDIN RUMIY ASARLARIDA DO'STLIK VA SABR-TOQAT TARANNUMI

Shoxsanam Saydulloyeva

*O'zbekiston-Finlandiya Pedagogika Instituti Boshlang'ich ta'lim nazariyasi
kafedrasi assistenti*

Saidahmatova Gulrux

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2- kurs talabasi

Annotatsiya: *Jamiyatdagi har bir insonda his-tuyg'ular va turli qarashlar mavjud bo'ladi. Ayrim his-tuyg'ular borki, shu tuyg'ular orqali u o'zligini tanib boradi. Bunga misol qilib sabr, qanoat, mehr, do'stlik tuyg'ularini olish mumkin. Ushbu maqola Mavlononing eng go'zal 99 haqiqatlarining mazmun mohiyati va uning hozirgi kundagi ahamiyati yoritilgan.*

Annotation: *Everyone in society has different feelings and views. There are certain feelings through which he recognizes himself. Examples of this are patience, satisfaction, love, and friendship. The content of 99 of the most important articles of this organization and its importance today are highlighted.*

Kalit so'zlar: *do'stlik, sabr, qanoat, hikmat, mehr, inson.*

Dunyoda haqiqiy do'stlikdan bebahoroq hech narsa yo'q. Uni hayotimizdan chiqarish – ichki dunyomizni quyoshsiz qoldirish bilan barobar, chunki do'stlik tabiatning eng go'zal va yoqimli in'omlaridan biridir. Do'stlik tuyg'usi har kimda ham bo'lavermaydi, haqiqiy do'stlik – bu ikki insonning ruhan birgaligi, bu ilohiy rishta insonni hayotning chirkin tomonidan yorug' tomoniga olib chiqadi.

Haqiqiy do'stlik – avval kulfat va musibatda sinaladi va shu asnoda mustahkamlana boradi. Turli maqola, matallarda afsona va etaklarda ham Do'stlik madhi kuylanadi. Mavlono Jaloliddin Rumiyning ham do'stlik haqida bir-biridan ma'noli hikmatli so'zlari borki, ularga misol qilib quyidagini keltirish mumkin: “Do'st achitib gapirgan emas, achchiqni shirin qilib so'zlay olgandir”. Bizga do'st bo'lgan kishilar ya'ni yaqin insonlarimiz bizga doim yaxshilik, baxt tilovchi kishilar sanaladi shu sababdan ularga ko'p suyanamiz. Biz xato qilganimizda, noto'g'ri ish qilib qo'yganimizda achchiq so'z bilan emas, shu so'zlarni tushunarli va shirin qilib ayta oladigan, bizni ko'nghimizni og'ritmasdan tushuntira oladiganlar bizni haqiqiy do'stlarimiz hisoblanadi. Do'stlik barcha boylikdan afzal. Do'stlik shunday tuyg'uki, uni chin do'sti borlargina tushuna olishadi.

“Nuqsonsiz do'st izlagan do'stsiz qoladi”. Hech kim mukammal emas, mukammal zot bu Allohdir. Nuqsonsiz insonning o'zi mavjud emas. Do'st tanlaganda uni boricha qabul qilish kerak. Chin ma'nodai do'st o'z do'stining nuqsonini berkitadi, uni to'g'rilaydi. Ular bir-birlari uchun hamma narsaga tayyor, doimo bir-birlariga tirgak bo'lishadi. Har bir insonning eng yaqin do'stlari borligi bu uning eng katta boyligidir.

Sabr haqida Mavlono Jaloliddin Rumiyl shunday hikmatli soʻzlari bor. “Sabr ogʻriqlarni davolovchi achchiq malhamga oʻxshaydi, jonni ogʻritadi, biroq yarani davolaydi”. Sabr bu gʻam-kulfat, azob musibatlarga chidash, toqat qilish, oʻz ixtiyori bilan nafsni tiyish, qanoatli boʻlishdir. Islomda toʻgʻri yoʻldan adashmaslik uchun kishi oʻz nafsini soʻndirish lozimligi taʼkidlanadi. Sabrli boʻlish musulmonlarning asosiy fazilatlaridan biri hisoblanadi. Sabr haqidagi Rumiylning yana bir hikmatli soʻzlari bor. “Bir kun ochilmaydi degan gaplar ochiladi, ketmaydi degan dardlar ariydi, tugamaydi degan vaqtlar tugaydi”. Vaqt – suv, sabr esa dori. Dori isteʼmoli suv orqali boʻladi. vaqt oʻtaveradi, sabr qilgan va boriga shukr qilgan inson esa oʻz nomai aʼmolini goʻzal oqibatlar bilan berzaydi. Odamzot sabr qilishi orqali oʻz maqsadlariga etishishi bilan bir qatorda oʻz ajr-u mukofotlarini ham oladi. Har doim sabrli boʻlishi, hammasi yaxshi boʻlishiga ishonishi, dard va alamlarning oʻtkinchi ekanligini anglashi uni sabrda mustahkam boʻlishini taʼminlaydi. Su qatorda sabe haqidagi goʻzal maqol namunalari ham keltirishimiz mumkin: “Sabr tagi sariq oltin”, “Oyning oʻn beshi yorugʻ, oʻn beshi qorongʻu”, “Odob baxt topilar, sabr bilan – taxt” kabi maqollarni keltirishimiz mumkin. Har bir inson oʻzini sabrli boʻlishiga ishonsa, oʻz kuchiga, qanoatiga tayansa, albatta, barcha dardlari unutiladi.

“Agar seni ranjitgan odamga hali ham salom bera olayotgan boʻlsang, bu vijdoning sadaqasidir”.

Sadaqa arabcha – hayr-ehson, bechorahol, qashshoq va muhtoj kishilarga beriladigan majburiy yoki ixtiyoriy hayr-ehson bu sadaqa hisoblanadi. Islomda sadaqa qilishga koʻp targʻib qilinadi. Uning savobi, fazilati va foydasi toʻgʻrisida Qurʼon va hadislarda taʼkidlangan. Har qanday inson uchun sadaqa qilish uning farzi hisoblanadi. Agar sizga aziyat yetkazgan insonlarga hali ham salom bera olayotgan ekansiz, bu ularga siz tomoningizdan berilayotgan sadaqa, yaʼni hayr-ehson hisoblanadi. Bu kabi hikmatlardan juda koʻp maʼnolarni uqishimiz mumkin.

Mavlono jaloliddin Rumiylning bu kabi hikmatlarini qayta-qayta oʻqiganimiz sari yangi maʼnolar ochilaveradi. Uning qimmatini yillar oʻtgani sari yanada qimmatlasha boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirzayeva G. Mavlonodan qalbga malham hikmatlar tasavvufiy hikoyalar. – Toshkent: “Yangi asr avlodi” nashriyoti, 2022. 176 bet.
ISBN 978-9943-20-984-8
2. Madvaliyev A, Xudayberganova D. Oʻzbek tilining izohli lugʻati: 80 000 dan ortiq soʻz va soʻz birikmasi. – Toshkent: Gʻafur Gʻulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2022. ISBN 978-9943-8834-9-9
3. Suvonqulova H. Oʻzbek xalq maqollari. – Toshkent: “Adabiyot uchqunlari” nashriyoti, 2014. – 152 bet. ISBN 978-9943-4498-0-0
4. www.ziyouz.uz
5. www.ziyo.uz